שיעורן בכדי סיכת קטן ועד לוג מאי לאו לוג כלמטה? לא לוג כלמעלה ת"ש *מלוג עד סאה ברביעית מאי לאו סאה כלמטה? לא סאה כלמעלה ת"ש מסאה ועד סאתים בחצי לוג מאי לאו סאתים כלמטה? לא סאתים כלמעלה והתניא לוג כלמטה סאה כלמטה סאתים כלמטה התם לחומרא *דא"ר אבהו א"ר יוחנן °כל שיעורי חכמים להחמיר חוץ מכגרים של כתמים להקל דיקא נמי דקתני עלה דההיא *חמשה כלמעלה עשרה כלמטה: ניטל הטחול: *אמר רב עוירא משמיה דרבא לא שנו אלא ניטל אבל ניקב טרפה מתיב רבי יוסי בר אבין ואיתימא ר' יוסי בר זבידא *חותך מעובר שבמעיה מותר באכילה מן הטחול ומן הכליות אסור באכילה הא בהמה גופא שריא הוא הדין דאפילו בהמה נמי אסירא איידי דתנא רישא מותר באכילה תנא נמי סיפא אסור באכילה *ואיבעית אימא ניקב לחוד ונחתך לחוד: ניטלו הכליות: אמר *רכיש בר פפא משמיה דרב *לקתה *בכוליא אחת טרפה, אמרי במערבא °והוא דמטאי לקותא

למקום

עד לוג. שיעור זה ניתן לשברי כלים שלא היה תחלתן אלא עד לוג דאם היה תחלתן יותר מלוג א) הוי שיעור שבריו ברביעית הלוג כדלקמן: מלוג עד סאה. כלי שהיה תחלתו יותר מלוג כגון שנים או שלשה לוגין או יותר *על סאה שיעור שבריו ברביעית הלוג: סאה כלמעלה. ושיעור שבריו בחצי לוג כדלקמן: סאתים כלמעלה. ושיעור שבריו בתורת כהנים ובמסכת כלים (פ"ב מ"ב) בלוג שלם: והתניא לוג כלמטה כו'. אלמא בכולהו עד ועד בכלל: התם לחומרא. משום הכי אמרינן בהו עד ועד בכלל דאזלינן לחומרא דמטמינן לשברים בשיעור זוטא אבל כסלע וכאיסר דרב נחמן אי הוה אמרינן בהו עד ועד בכלל הוי קולא לאכשורה ואשמועינן רב נחמן דכל היכא דקתני עד זיל ביה לחומרא ואי עד ועד בכלל קולא היא אימא עד ולא עד בכלל: כל שיעורים של חכמים להחמיר. אי מלומלם חומרא הוא שעריכהו במלומלם ואי מלומלם קולא שעריכהו בשוחק: חוץ מכגרים של כתמים. שנינו בנדה (דף נח:) דהרואה כתם של דם בבגדה כגרים טמאה דמספקינן לה בדם נדה אע"ג דכי משערת ליה במלומלם חומרא הוי לא הויא טמאה אלא ביותר מכגרים אבל כגרים עצמו מחזקינן ליה בדם מאכולת והייט להקל דאע"ג דכגרים שעורו במין כגרים ועוד והכי תניא בהרואה כתם (שם נח:) וטעמא משום דכתמים עצמן דרבנן, דמדאורייתא עד דחזיא מגופה כדכתיב (ויקרא טו) "דם יהיה זובה בבשרה": דיקא נמי. דהא דקתני לוג כלמטה סאה כלמטה משום חומרא הוא ולאו דנימא נמי במקום קולא עד ועד בכלל: דקתני עלה דההיא. דחבל היוצא חמשה טפחים כלמעלה טמא "דעד" דקתני "עד חמשה טהור" ולא "עד בכלל": עשרה כלמטה. דהאי "עד" דקתני "ועד עשרה טמא" ועד בכלל קאמר אלמא בתר חומרא אזיל: חותך מעובר שבמעי. הבהמה ולא יצא מתוכה: מותר. ב] אבר באכילה וניתר בשחיטתה כעובר עצמו וטעמא מפרש בבהמה המקשה (לקמן סט:) "מכל בבהמה תאכלו": מן הטחול ומן הכליות. של בהמה אם נחתך מהם אף על פי שלא הוציא החתיכה מתוכה אסור באכילה משום אבר מן החי והתם קא יליף טעמא מ"אותה תאכלו"-שלמה ולא חסרה כלומר כשהיא שלמה הוא דקאמינא לך כל בבהמה תאכלו להתיר דבר אחר שבגופה אבל כשהיא חסרה דהגמלא בתוכה מחסרונה הוא לא שרינא לך כל בבהמה דהיינו הגמלא בה ומכל מקום שמעינן מינה דהיא עצמה שריא אף על גב דנחתך מן הטחול ואין חיתוך בלא נקב דכל נקב משום חיתוך הוא: הוא הדין דבהמה נמי אסירא. דאמיר ניקב ונחתך מניטל לגמרי שעל ידי הנקב הוא הולך ומוסיף מכאוב והחולי רב בגופה: איידי דתנא רישא מותר. בחתיכה עצמה דאיצטריך לאשמועינן דלאו אבר מן החי הוא תנא איסורא דסיפא נמי בחתיכה: לקתה בכוליא. כגון מליא מוגלא: בכוליא אחת. וכ"ש בשתיהן:

שיעורן בכדי סיכת קטן ועד לוג. אבל אם היה תחלתן יותר מלוג בעינן שיעור גדול לשברים יותר מכדי סיכת קטן ואפילו יחדו בטלה דעתו אצל כל אדם ואין יחודו יחוד דאין דרך ליחד שברים הבאים מכלי גדול לצורך סיכת קטן וכן נראה *דע"י יחוד מיירי הכא דהיאך יקבלו שברים טומאה אם לא ע"י יחוד הא אמרינן בסוף המצניע (שבת צה:) דכלי חרס שניקב כמוציא זית טהור מלקבל בו זיתים ועדיין כלי הוא לקבל בו רמונים ושם פירש בקונטרס כלומר טהור הוא מלקבל טומאה עוד משום שאם כלי חרס ששיעורו בזיתים וגם אם היתה עליו טומאה נטהר ועדיין כלי הוא לקבל בו רמונים שאם יחדו שוב לרמונים מקבל טומאה מכאן ולהבא או אם מתחלה היה מיוחד לרמונים לא נטהר אלמא בעינן יחוד וא"ת דתנא בתוספתא דכלים בשלהי פרק מחט וטבעת שולי המחלין ושולי הפחתין וקרקרות הכלים ודופנותיהם [מאחוריהן] אין ממלאין בהן ואין מקדשין בהן ואין מזין מהן וכו' שפן ועשה מהן כלים מקבלין טומאה מכאן ולהבא דברי ר' מאיר וחכ"א כל כלי חרס שטהר שעה אחת שוב אין לו טומאה לעולם ואי בעינן יחוד לקבל בו רמונים כשניקב כמוציא זית הא מיד כשניקב נטהר וכשיחדו לרמונים אחר כך איך יקבל טומאה מכאן ולהבא אבל אי לא בעינן יחוד אתי שפיר דלא נטהר כל זמן שהוא ראוי לרמונים וי"ל דההיא דתוספתא מיירי בדלא חזי על ידי יחוד בלי תיקון *ולהכי בשברים הפחותין מכשיעור המפורש כאן במשנתין דמחמת גריעותא לא מהני יחוד אבל היכא דלא בעי תיקון דאין מחוסר אלא יחוד לא אמרן דכיון שטיהר שוב לא יקבל טומאה לעולם והא דתנן במסכת כלים (פ"ה מ"א) תחלו תוליות פתות מארבעה טפחים טהור מירחו בטיט מקבל טומאה משיסיקנו לאפות בו סופגנין ג] משמע דאתא ביה טומאה ע"י תקון שאני התם דחשיב כלי גמור ע"י שנעשה אחר כך שלם כמתחלה ע"י תקון אבל שברים קטנים אין נחשבים להיות עוד כלים ע"י שום תקון וא"ת לפי מה שפירש דלא מהני ראויות לשברים לקבל טומאה עד שיחד הא בפרק כל הכלים (שבת דף קכד:) פליגי ר"מ ור' יהודה בכלי שנשבר בשבת וראוי למלאכה אחרת לענין טלטול דר' יהודה אוסר לטלטל משום נולד ור"מ שרי דלית ליה נולד אבל כ"ע מודו שאם נשבר מערב שבת דלא הוי נולד ושרי לטלטולי בשבת הואיל וראוי למלאכה אחרת אלמא מנא הוא לענין שבת ואם כן לענין טומאה נמי מנא הוא כדאמר רבא בפרק כל הכלים (שם דף קכג.) גבי מחט של יד מדלענין טומאה לאו מנא הוא לענין שבת נמי לאו מנא הוא ועוד מוכח התם* דלא בעינן יחוד לענין שבת גבי רבא דאיתווס מאאניה בטינא ואתא שמעיה ושקל חספא וקא מכפר ליה ומפרש טעמא משום דאילו הוה בחצר חזי לאיכסויי ביה מנא וי"ל דלעולם בעינן יחוד לענין טומאה והא דקאמר רבא מדלענין טומאה לאו מנא הוא הייט אפילו ע"י יחוד דכיון דניטל *חודה או עוקצה לא מהני בה יחוד והא דתנן במסכת כלים פרק י"ג (מ"ה) מחט שניטל *חודה או עוקצה טהורה ואם התקינה למיתוח טמאה לאו יחוד בעלמא קאמר אלא שעשה שום תיקון אבל היכא דהוי מנא לענין טומאה ע"י יחוד לענין שבת לא תקע יחוד וכן משמע התם בההיא דתרגמא אביי אליבא דרבה בגולמי דזימנין דממליך עלייהו ומשוי להו מנא משמע דאע"ג דטהורה היא דהאכתי לא מימלך עליה אפילו הכי מותר לטלטלה הואיל וראויה להיות כלי ע"י יחוד ומיהו קשה מההיא דאמר בפרק במה אשה יוצאה (שבת דף נח:) העושה זגין למכתשת ולעריסה ולמטפחת תינוקות יש להם עינבל טמאים אין להם עינבל טהורים נטלו עינבליהן עדיין טומאתן עליהם ומפרש* ר' יוסי בר' חנינא הואיל וראוי להקישו ע"ג כלי חרס רבי יוחנן אמר הואיל וראוי לגמוע בו מים לתינוק אלמא בראויות בעלמא בלא יחוד מקבל טומאה אע"פ שלא יחדו לגמוע דעל כרחך בלא יחדו מיירי מדפליג עלה ר' יוסי בר' חנינא ולא מטמא משום גימוע דבעינן מעין מלאכה ראשונה (א) ועוד אי יחדו מה לי לא היה לו עינבל מעולם מה לי היה לו עינבל וניטל ועוד מדפריך עליה ורבי יוחנן לא בעי מעין מלאכה ראשונה והא תניא יכול כפה סאה וישב עליה כו' וא"ר אלעזר אומרים במדרסות עמוד ונעשה מלאכתנו ואין אומרים בטמא מת עמוד ונעשה מלאכתנו ורבי יוחנן אמר אף אומר בטמא מת עמוד ונעשה מלאכתנו והא ע"כ בלא יחוד דומיא דכפה סאה וישב עליה דאיירי כשלא יחדו לישיבה דממעט ליה מדכתיב אשר ישב עליו הזב מי שמיוחד לישיבה יצא זה שאומרין לו עמוד ונעשה מלאכתנו וי"ל דשאני גבי זגין דכיון שנגס הדיוט יכול להחזיר העינבל כדקאמר התם אית לן למימר דחשיב כלי ע"י דבר מועט שעדיין ראוי לגמוע קודם חזרת עינבל ואפילו בלא יחוד ולמ"ד הואיל וראוי להקישו על גבי כלי חרס ניחא ממה נפשך אי בעלמא בעי מעין מלאכה ראשונה הכא נמי לא מהני לגמוע מים דהייט מלאכה אחרת ואפילו את"ל דבעלמא טמא בלא יחוד הכא שעומד למלאכה ראשונה ע"י חזרת העינבל אי לא דראוי להקישו לא הוי טמא ולא סגי ליה בגימוע מים דהוי כמו עמוד ונעשה מלאכתנו: התם לחומרא. השתא חוזר בו מכל מה שתירץ והוי כמו "אלא":

כל שיעורי חכמים להחמיר. וא"ת בפרק תפלת השחר (ברכות דף כו.) דקאמר רבי יהודה עד ד' שעות ובעי בגמרא *אי עד ועד בכלל אי לא עד ועד בכלל ופשיט דעד ועד בכלל דומיא דההיא דקאמר רבי יהודה גבי תפלת המוספים עד ד] *ו' שעות דהוי עד ועד בכלל כדמוכח התם והייט קולא שיטול להמתין ולהתפלל עד סוף ארבע וי"ל דאיכא נמי חומרא דלא אמרינן עבר זמנו וחייב עדיין להתפלל כל שעה רביעית וא"ת והיכי פשיט ליה דעד ארבע שעות מתפלת המוספין דלמא האי עד ועד בכלל והאי עד ולא עד בכלל כדקאמר הכא גבי ההיא דחבל היוצא מן המטה דחמשה כלמעלה ועשרה כלמטה וי"ל דשאני הכא דשניהם שוים דתרוייהו לחומרא*:

והרי

עין משפט נר מצוה

רג א ב מיי' פ"ח מהל' שחיטה הלכה כו סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' מג סעי' ג:

◆

שיטה מקובצת

א] דאם היה תחלתן יותר מלוג בעינן שיעור גדול יותר לשבריו יותר מכדי סיכת קטן מלוג ועד סאה כן נמצא בס"י: ב] מותר אותו אבר באכילה וניתר: ג] לאפות בו סופגנין דמשמע: ד] גבי תפלת המוספין עד שבע שעות:

נושא

דינו של רבי זירא ניקב הטחול טריפה

[לעיל מב:]

נושא

דינו של רכיש בר פפא לקתה בכוליא=טריפה

[כגון בשברים הפחותים סי' כצ"ל מהרש"א]

[דף קכג:]

צ"ל חודה

צ"ל חודה

[שם נח.]

[שם כח.]

[צ"ל ז' שעות]

[ועי' תוס' ברכות כו: ד"ה איבעיא להו]

מסורת הש"ס

[צ"ל עד]

[כלים פ"ב מ"ב]

נדה נח: ע"ש

[תוספתא דכלים ב"מ פ"ס]

[לעיל מב:]

לקמן סח.

[כתב הב"י סי' מג סוף ד"ה ועל מ"ש רבינו ואפי' נחתך וכו' ולאפשר דלא הוי גרים אלא ליטלא קמא בלבד כמו בנוסחי דידן דלית בהו ליטלא בתרא עכ"ל]

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה שיעורן וכו' מלאכה ראשונה ואי יחדו מה לי כצ"ל ותיבת ועוד נמחק:

◆

גליון הש"ס

גמ' כל שיעורי חכמים וכו'. עיין לעיל מו ע"א תוס' ד"ה עד: תוס' ד"ה שיעורן וכו' דע"י יחוד מיירי. עיין לקמן דף עב ע"ב תוס' ד"ה בשבת:

◆

רבינו גרשום

עד לוג כו' אם היה טמא אפי' החזיק לוג עד שלא נשבר ועכשיו מחזיק בכדי סיכת קטן טמא: מאי לאו לוג כלמטה כלומר אפי' החזיק לוג קודם שנשבר שעורו בכדי סיכת קטן השבר וטמא וש"מ עד ועד בכלל. לא לוג כלמעלה כלומר אם החזיק לוג עד שלא נשבר כמחזיק יותר מלוג ואינו טמא השבר בכדי סיכת קטן: מלוג ועד סאה ברביעית. כלומר אפי' החזיק סאה קודם שנשבר דיו השבר ברביעית ואם מחזיק ברביעית טמא דעדיין חשוב: (כלומר) מאי לאו סאה כלמטה. כלומר כפחות מסאה וש"מ עד ועד בכלל: לא סאה כלמעלה. כלומר דאם מחזיק סאה לא דיו לשבר ברביעית דאי אינו מחזיק יותר מרביעית אינו טמא: מסאה ועד סאתים בחצי לוג. כלומר דאפי' מחזיק סאתים עד שלא נשבר ונטמא והשבר מחזיק חצי לוג חשוב כלי וטמא מאי לאו סאתים כלמטה דאפי' מחזיק סאתים כפחות מסאתים דיו לשבר בחצי לוג: סאתים כלמעלה דאי מחזיק סאתים לא דיו לשבר בחצי לוג דעד ולא עד בכלל. והתניא לוג כלמטה כו' כלומר וש"מ עד ועד בכלל: הדוא [לחומרא] אבל אי אמרינן כסלע כפחות מכסלע כאיסר (יותר) כפחות מכאיסר זהו לקולא לפיכך אמרינן כסלע יותר מכסלע כו': חוץ מכגרים של כתמים להקל כלומר דאמרינן אם ראתה כתם כגרים כפחות מכגרים דאם אינה רואה יותר מכגרים אינה טמאה: תניא נמי הכי כלומר דלחומרא חמשה כלמעלה כלומר דפחות מחמשה טהור ולא אמרינן חמשה כלמטה אלא כלמעלה וטמא עשרה כלמטה. כלומר הא דאמרינן יותר מעשרה טהור לא אמרינן דעשרה כלמעלה אלא כלמטה לחומרא: הני הוא דאסירא הא בהמה גופה שריא כלומר [הא] הכא דהותך מן הטחול ומן הכליות דדמי לניקב וקאמרינן דהבהמה כשרה. וכיצד אמרת ניקב טרפה: במקום חריץ עד הלובן: ולית הילכתא כרב עוירא דאמר ניקב הטחול טריפה:

אלא